

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Atentat reakcije na delavsko pravo.

Ministrstvo za šume in rude je izdalo odlok, da člani bratovskih skladnic ne spadajo v delokrog delavskih zbornic. — Na tisoče delavcev je oropanih svojega zakonitega zastopstva. — Očividna kršitev zakona. — V boj proti nasilju. — Naše proteste mora čuti ves kulturni svet.

Delavska zbornica za Slovenijo je prejela dne 29. novembra 1926. v vednost naslednji odlok generalne rudarske direkcije ministrstva za šume in rudnike:

R br. 11.156. Beograd, 24. XI. 1926.

Pošto je zakonom z Bučetskim dvanajestinama za mesece Avgust, September, Oktober i November 1925. g. čl. 32 određeno:

Osiguranje radnika i osoblja u preduzećima, koja potpadaju pod rudarske zakone važeće za Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, izuzima se iz Zakona o osiguranju radnika od 14. maja 1922. god.

Ovlašćuje se ministar Šuma i Rudnika, da na osnovu stava 2. čl. 94 Ustava propiše Uredbu o osiguranju radnika i osoblje kod Brafinske Blagajne, koja potpada u isključivu nadležnost njegovu.

Ovim se ništi akt ove Direkcije R. br. 7583 od 2. novembra 1925. god.

Prema gornjem Zakonu Bratinske Blagajne nemaju nikave veze sa Radničkim Komorom.

Generalni direktor: Mišković, I. r.

*

Pogosto smo že imeli priliko, da smo morali poudariti žalostno dejstvo, da je v naši državi delavsko-varstvena zakonodaja pravo nezakonsko dete. Sirota, ki išče zaščite, a je ne najde. S ciničnim prezirnim gredo odgovorni činitelji preko vsega, kar ima količkaj stika z delavstvom. Vse zahteve delavstva se označujejo ali kot preostanek avstrijakantstva ali pa kot zahteve boljše vizma. Ministrstvo za socialno politiko je samo zato tu, da v njem sedi nekaj načelnikov, ki nimajo drugega dela, kakor

da svet farbajo,

češ, da je tudi našo državo šteti med one, ki delavskim vprašanjem posvečajo posebno pažnjo. In en minister je več, ki bo dobival penzijo.

Ker smo po mednarodnih pogodbah dolžni, da izdajamo gotove socialnopolitične zakone, to sicer deloma tudi storimo, toda ničesar več. Mrtva črka pa še nikdar ni nudila zaščite, ako ni postala živo življenje. Mislimo, da smo z izkazovanjem gotovega zakona že storili svojo dolžnost napram delavstvu in zadostili mednarodnim obveznostim. Za izdajo zakonov nima naša vlada ne volje, ne časa. Ima opravka s tem, da gospoda Radića miri in izravnava spore z njim in da razmišlja o tem, kako podaljševati življenje stárim, reakcionarnim strankam.

Moderni svet z živo žilavostjo tekmuje v prizadevanju postaviti poveljno življenje na temelje socialne pravičnosti in vsestransko

zaščititi delovnega človeka. Tudi naša ustava, ki je temelj državnega življenja, je v členu 23. izrekla, da je delo pod zaščito države, to se pravi, da bo država izdala in izvajala zakone, s katerimi bo vsestransko zaščitila in podpirala delovno moč in delavstvu dala možnost, da se gospodarsko dvigne na višino modernega človeka. Dosledno temu ustavnemu določilu je bil 28. februarja 1922. izdan

zakon o zaščiti delavcev.

Ta zakon obsega nekaj določb, ki so v skladu s težnjami mirovnih pogodb. Je zelo nepopolen in javna uprava ga jemlje zelo neresno. Je pesek v oči širokega sveta in domačega delavstva.

Zakon o zaščiti delavcev med drugim predvideva tudi delavske zbornice, kot zakonite zastopnice delavskih koristi. Po dolgem oklevanju in po stalnem pritisku delavstva so bile zbornice ustanovljene in so pričele delovati. V Sloveniji so se celo že vršile volitve v zbornico, tako, da so dani vsi predpogoji, da zbornice prično izvajati svoj delokrog.

Poveljno življenje čaka nebroj gospodarskih in socialnih nalog. Da se ta vprašanja rešijo temeljito in v korist prizadetih slojev, so vse države stremele za tem, da jih izločijo iz vrtinca političnega življenja in za njih reševanje ustvarijo posebne, izrazito nepolitične, čisto gospodarske institucije, ki naj jih rešijo zgolj tako, kakor to zahtevajo ekonomski interesi brez ozira na politične koristi ene ali druge stranke. Tudi naša ustava je uvidela to potrebo in je v členu 44. predvidela gospodarski svet, ki seveda še ni organiziran. Poleg gospodarskega sveta pa so za reševanje socialnih in gospodarskih vprašanj posameznih slojev poklicane tako zване zbornice, ki na podlagi zakona združujejo v sebi gotove sloje in razrede, da morejo braniti svoje koristi. Tako imamo Zbornico za trgovino, obrt in industrijo, ki zastopa in brani koristi vseh trgovcev, obrtnikov in industrijev na gotovem ozemlju brez ozira na vrsto zaposlenja, na politično pripadnost, narodnost ali vero. Vsem so skupne te gospodarske koristi. Imamo zbornico zdravnikov, inženjerjev, advokatov in notarjev, zahtevamo zbornico kmetov, konsumentov. Kratko:

Življenje zahteva, da ima vsak stan kot celota svoj gospodarski parlament.

Tako ima tudi delavstvo svojo zbornico, o kateri zakon pravi, da je razredna predstavnic vseh delavcev in nameščencev brez razlike spola, starosti, vrste zaposlenja, višine plače itd. To je naravno. Saj tudi druge zbornice predstavljajo vse člane gotovega poklica

in bila bi velika krivica in neenakopravnost, ako bi ena ali druga skupina gotovega poklica bila izvzeta.

Vemo, da

delavske zbornice naši reakcionarni vladi niso povšeč

in da stori vse, da iste ne pridejo do polne veljave. Dela temeljito razliko med trgovsko zbornico in delavsko zbornico, kakor da bi bila trgovina ali industrija za napredek naroda večjega pomena, kakor pa delavstvo. To vemo, toda zgodilo se je nekaj, kar tudi od reakcionarne vlade ne bi pričakovali. To zlasti ne v času, ko v ministrskih sedežih sede Radićevi poslanci, t. j. ljudje, katerim je vodja oni človek, ki nikdar ne kihne, ne da bi takoj govoril o pravičnosti, socialnosti, o človeških pravicah, o demokraciji. Ta človek te lepe besede tako pogosto poudarja, da že ptice pod nebom to melodijo poznajo. Na nekem shodu v Sloveniji je trdil, da ne pozna druge politike, kakor pa socialno. Toda, ako za koga veljajo za njega besede, da tat govori o drugem tatu zato, da bi lastni greh zakril. On govori zato lepo, da more počenjati grda dejanja.

Pod njegovim žezlom je ministrstvo za šume in rude izdalo odločbo,

da rudarji niso člani delavskih zbornic.

Odredba sicer pravi, da bratovske skladnice nimajo nikake veze z delavskimi zbornicami, to je seveda jasno in ni treba poudariti. To sta dva svetova. Toda odredba hoče reči, da osobje, ki je zavarovano pri bratovski skladnici, ne podlega pod zakon o delavskih zbornicah. To je čin, ki je sramota. Rudarji so oropani svojega zakonitega zastopstva. Kršena je ustava, ki daje vsem državljanom enake pravice. Rudar nima čuvarja svojih pravic. Vržen je v vrsto prave brezpravne raje, nad katerim naj brezusmiljeno divja bič lastnikov rudnikov. — Kršen je zakon, v blato so poteptane vse človečanske pravice. To je tako, kakor bi vlada rekla, da uboj ni kazniv. Človeku zastaja razum, ko vidi, da so take izrazite in

očividne kršitve zakona

mogoče, in to v stoletju po svetovni vojni. Iz rudarjev se norčujejo. Že itak je rudar v vseh pogledih bolj omalovaževan, kakor ostalo delavstvo. Zavarovanja nima urejenega, še vedno ni izdana uredba o inspekciji rudarskega dela, dasi mirovne pogodbe in tudi naš zakon o inspekciji dela zahteva, da je rudarsko delavstvo izločiti od nadzorstva rudarskih oblasti in jo poveriti splošni inspekciji. Sedaj zopet nov udarec. Ta sramota je tako velika,

da je vredna takojšnje vladne krize, da iz vlade izstopijo vsi ministri, ki imajo v sebi le iskro čuta poštenosti in socialnosti. Sramota za močno rudarsko industrijo, ki svojega delavca oropa zadnjega orožja in z njim počenja slabše, kakor Rimljan s sužnjem. Ne govorite o kulturi, dokler z bičem udrihate po človeku!

Ta izločitev rudarskega delavstva je povsem protizakonita. V zakonu ni nikjer niti najmanjše opore za to. Vsi delavci in nameščenci brez izjeme, ali so zaposleni v privatnih ali državnih podjetjih, so člani zbornic. To sledi povsem jasno iz podrobnih določil zakona. Člen 41. zakona o zaščiti delavcev še

prav izrecno omenja, da je v volilni imenik za volitve v delavsko zbornico sprejeti tudi člani bratovskih skladnic.

Kdor je izdal ta odlok, je zagrešil protizakonito dejanje, zlorabil je svojo uradno moč, da napravi sramoto vsej državi.

Tako ne gre več naprej. Potrepežljivosti je dovolj. Kar v državi čuti še pošteno, mora v boj, da zruši režim, ki ne dela drugega, kakor da državljanom jemlje eno pravico za drugo. Če je bila ta odredba mogoča, bo mogoča tudi odredba o zopetni vpostavitvi tlačanstva. **Proteste proti temu nasilju mora čuti ves kulturni svet, da bo videl, kako izgleda pri nas čovječanstvo — v resnici.**

Kam vede nasilje?

Kdo more danes reči, kako misli in čuti italijansko ljudstvo? Tisk je pokoren sluga svojega gospoda. Ne vemo, kako mislijo italijanske vrste izven fašizma. Da pa so ljudje, ki mislijo drugače kot zahteva fašizem, o tem priča ostrost vladnih odredb.

Nasilje je podobno narkotičnemu strupu. Potrebne so čim dalje večje porcije, da se doseže zaželjeni učinek, dokler naenkrat ne postane nadaljnje stopnjevanje nemogoče. Takrat izbruhne kriza — boj okuženega, toda še vedno življenja željnega organizma z boleznijo.

Ni mogoče še točno preценiti, kake in koliko zaslug ima fašizem za italijanski narod. Morda je le nekaj resnice na trditvi, da se Italijani po vojni niso mogli umiriti, vrniti se k delu in priučiti se zopet mirnemu življenju. Ne vemo, koliko resnice je v tej tolikrat ponavljani trditvi. Toda če je temu tako, potem je to gotovo nesreča tega ljudstva, ki je mnogo pretrpelo in morda še pretrpi radi svojega posebnega značaja. Morda ni slučaj, da je iz italijanskega naroda izšel Machiavelli.

Ena največjih umetnosti je, spoznati v pravem času že staro rimsko modrost, da obstoje gotove meje, gotova mera, katere se ne sme brez nevarnosti prekoračiti. Če se poseže po nasilnem režimu diktature, se javlja v tem neka nepotrepežljivost. Razvoj se hoče nasilno pospešiti v gotovi smeri. Da pa se diktatura v Rusiji ali v Italiji tako dolgo drži, je brezpogojno znak, da so se razvili v širokih ljudskih vrstah globoki in resni pogoji zanjo. Ker ni mogoče verjeti, da bi en sam človek ali peščica ljudi mogla trajno tlačiti življenske socialne toke, ki hočejo k svobodi. Ne verjamemo, da bi posameznik sploh kdaj bil tako silen, da bi zaustavil reko ali jo prisilil, da bi tekla v goro. In čeprav misli, da sam žene, je vendar samo gnan v gotovi smeri. Če ne vemo vzroka kakega pojava, govorimo o primeru ali o čudežu. Tak «primer» je tudi pojav silnega posameznika. Ne da se umetno izzvati, niti ponavljati — — —

Ono ostalo pa, kar se je zavrlo in potlačilo, pa ni izginilo. Pod začasnim, prevladajočim tokom spi protitok, in v spanju se odpočiva in raste! Stvar državniške dalekovidnosti je, popustiti v pravem času, ko se zadeve še niso izmuznile iz roke, ko se dajo še obvladati in regulirati. V tem smislu pričenjajo za Italijo usodni trenotki. Ne bi se več smele stopnjevati usodne dajatve narkotičnega strupa, temveč moralo bi se pričeti z zdravljenjem.

Med vojno smo spoznali v vojaški bolnici vojaka, ki je zelo trpel pod bolečinami. Zdravnik mu je hotel pomagati in mu je ponudil morfij. Mož ga je odklonil. Vedel je, da se človek morfija lahko navadi in postane morfinit.

Mnogo naših ljudi so klicali in še kličejo v slepem hrepenenju po utešenju bolečin političnega prevrata po takem morfiju v obliki

«železne roke». Z zavisjo gledajo preko meje in iščejo jugoslovanskega Mussolinija. To so kratkovidni, slabi zdravniki. Saj nam vendar ne gre za omamo, temveč za ozdravljenje.

Pravijo, da diktatura uvaja mir. Notranji mir — blagoslov diktature — izgleda kot mir na pokopališču. Toda niso to grobovi — gre le za začasno uspavano življenje. Država nalikuje despotizmu ogromne policijske ječe. S strogimi kaznimi — konfiskacijami in smrtjo se ustrahuje vsaka težnja po svobodnem gibanju. Mišljenje se hoče ljudstvu določiti od zgoraj. Toda namesto mišljenja se ljudem prav za prav vsiljuje le oblika zunanega ponašanja. Misel se ne da zvezati. Tišina je umet-

na in odpor se ne javlja, ker mora molčati. Spominjamo se še podobnega stanja v naših krajih za časa vojne.

Vzgaja se splošno nezaupanje, občja bojazen pred denunciacijami. Ozračje je dušljivo, sovraštvo tiči po vseh kotih in nasilje narašča. Vezi režejo v živo meso in bole. Brezmočnost in brezupnost dosegajo rob in se že prelivajo. Končno ljudje spoznajo, da v taki situaciji nimajo ničesar več izgubiti — «ker manj temna noč je v črne zemlje krili, kot so pod solncem svetlim sužni dnovi.» Despotizem nima na razpolago nobenih sredstev več, s katerimi bi zadovoljil hrepenenje, ki hoče svobode. Pozablja se, da je sužnost včasih strašnejša od smrti. In kaj potem?

To je konec, ki je strašen. Ker razpaljeno sovraštvo ne pozna meja in zloba se razliva čez bregove.

Iz srca bi želeli vsem narodom, ki ječe pod diktaturo in državnim despotizmom, da bi se rešili brez krvoprelitja in preteče nevarnosti. Najsilnejši nacionalizem in najboljši dokaz ljubezni do naroda je premagovanje samega sebe in disciplina v važnih trenotkih. Besneti zna vsakdo — preudarijeno in častno postopati zna samo dober človek.

Italija jasno kaže, da se narodova sila kaže v sposobnosti svobodnega življenja. Bolje nekoliko nemira, bolečin in prehodnega razočaranja, kot pa mrtvaški mir, pod katerega krinko se pripravlja razvrat. Tega bomo v Italiji gotovo doživeli.

In takrat pride naša ura!

Mednarodno združenje za socij. napredek in vprašanje izdatkov za socij. zavarovanje

Z ozirom na to, da se pri nas zadnji čas stalno množe napadi na socialno zavarovanje in se vedno znova pojavljajo stremjenja po njegovi novelizaciji, ki bi zavarovancem seveda ne prinesla nobene koristi, pač pa jih oškodovala na njihovih sedanjih pravicah in katero zahtevajo, kar se trdi v delavcem neprijateljskih krogih, preveliki izdatki za socialno zavarovanje, gotovo ne bo brez zanimivosti in aktualnosti, če si ogledamo resolucijo, ki je bila sprejeta v tem vprašanju na prvem kongresu Mednarodnega združenja za socialni napredek, ki se je vršil koncem oktobra v Montreux.

V resoluciji, katero je predlagala sekcija za socialno zavarovanje, se ugotavlja predvsem, da je vprašanje izdatkov, nastalih iz stremjenja ščititi nameščence in delavce za primer izgub in zmanjšane delovne izdatnosti in izdatkov, ki so nastali v zvezi z življenjskimi potrebami večjih rodbin, postalo v zadnjem času zelo, zelo važno.

Mnogi menijo, da povzročajo ti izdatki naraščanje cen na domačem trgu, da ovirajo zmožnost konkurence domače produkcije na svetovnem trgu in vzrok vsesplošne krize na delovnem trgu. Iz teh — domnevnih in navideznih seveda — vzrokov se pojavlja stremjenje po znižanju izdatkov za socialno zavarovanje. Na drugi strani pa delavstvo upravičeno zahteva ne samo ohranitev, temveč tudi izboljšanje socialnega zavarovanja. Z ozirom na nestalnost eksistenčnih sredstev in krizo na svetovnem trgu smatra delavstvo socialno zavarovanje za brezpogojno nujno ustanovo, ki edino more zagotoviti njihov obstoj in obstoj njihovih rodbin.

Ta ideja «socialnih izdatkov» se širi iz ene države do druge in smisel, ki se ji daje, pomenja resno nevarnost za socialno zavarovanje. Za teh okolnosti in z ozirom na dejstvo, da se pojavlja tu odprt konflikt med socialnimi potrebami in voljo gospodarsko odločujočih krogov zadovoljiti te potrebe, konflikt med ideali človekoljubja in sedanjim stanjem na svetovnem trgu, smatra mednarodno združenje za socialni napredek za nujno potrebno, da se ugotove in med seboj primerjajo

socijalni izdatki v posameznih državah. Toda omejeno združenje odločno odklanja misel, da je treba socialne izdatke samo številčno ugotoviti. Prav tako je potrebno ugotoviti tudi koristi, ki jih socialno zavarovanje donša posameznim narodnim gospodarstvom in s tem tudi celokupnemu človeštvu. Dasi je te koristi težko ugotoviti in izraziti z matematičnimi številkami, vendar izraža resolucija prepričanje, da ima socialno zavarovanje neprecenljiv pomen za delovno kapaciteto in za zdravje prebivalstva. Mednarodno združenje za socialni napredek vidi v socialnem zavarovanju najboljši način zaščite delovnih slojev nepričakovanim udarcem usode.

Združenje je vsled tega iskreno pozdravilo sklep Mednarodnega urada dela, da dá po posebni komisiji ugotoviti višino socialnih izdatkov v posameznih državah. To stremljenje hoče podpirati z vsemi razpoložljivimi sredstvi in dati Mednarodnemu uradu dela na razpolago tudi ves material, katerega je samo že zbralo. Pri ugotavljanju socialnih izdatkov se je treba ozirati na razno obliko socialnih ugodnosti, zagotovljenim delavstvu potom delovnih pogodb ali potom zakonitih odredb. Važno je predvsem, da se pri vsakem riziku ugotovi dajatev v gotovini, v naravi pa tudi izdatke za preventivne, zaščitne naprave. Tudi rodbinske dajatve zaslužijo vso pozornost. Mednarodno združenje za socialni napredek hoče potem uporabiti rezultate raziskavanja Mednarodnega urada dela za vzporeditev socialnih izdatkov v posameznih državah in pokazati njegovo pravo vrednost. Dalje namerava preiskati v poedinah državah in gotovih industrijskih strokah vpliv socialnih izdatkov na možnost konkurence na svetovnih tržiščih.

Končno opozarja Mednarodno združenje za socialni napredek posamezne narodne sekcije na stremjenja, ki smere k poenostavljenju in k izboljšanju učinkovitosti socialnega zavarovanja. Smatra tudi za nujno, da se zaščitijo velike rodbine s takim sistemom zavarovanja, ki se bo oziral na njihove dejanske potrebe.

Mirno rečemo, da delavstvo lahko z mirnim srcem pričakuje rezultate teh raziskavanj. Socialni izdatki ne dosegajo v nobeni državi take višine, da bi resno vplivali na cene in s tem povzročali kon-

kurenčno nezmožnost blaga. Vzrok za to je treba iskati povsem drugod in ne na zadnjem mestu v preveliki dobičkaželjnosti podjetnikov, ki bi radi z malo dela spravili v žep velike dobičke.

Po drugih državah.

Izgube angleškega gospodarstva. Angleški narodni gospodarji in finančniki se skladajo s tem, da pomeni angleška premogovna stavka za angleško narodno gospodarstvo izgubo, katera znaša okroglo 300 milijonov funtov šterlingov, to je okoli 80 milijard dinarjev. Ogromni pomen tega števila, ki za ljudi, ki so se tekom vojne in še bolj po vojni navadili na visoke številke obrezvrednotenih valut, na prvi pogled ni tako zelo visoko, se pokaže šele, če pomislimo, da znaša celokupni naš državni proračun okoli 21 milijard dinarjev. Ali z drugimi besedami: iz izgub, ki jih je utrpelo angleško narodno gospodarstvo od 1. maja letošnjega leta sem, bi izhajalo naše državno gospodarstvo celih šest do sedem let, ne da bi plačal kdorkoli le eno samo paro davkov ali taks. Pri gornji ceni izgub pa se ni računalo z izgubami, ki se bodo pokazale šele v bodočnosti, ko se bo izkazalo, koliko tujih tržišč je izgubila angleška premogovna industrija, prav tako kot angleška jeklena, tekstilna in druga industrija. Anglija je bila vse do konca dvajsetega stoletja največja producentinja premoga, ona je še danes največja izvoznica premoga. V produkciji jo je prehitela Nemčija. In če pomislimo, da se je ta država, ki je s svojim premogom prodrla v zadnji kotiček sveta, zadnje čase obupno borila s pomanjkanjem premoga — pričela je uvajati po zgledu nekdanjih naših krušnih kart premogovne karte — potem lahko pravilno preценimo nagli preobrat stvari na Angleškem in pomen sklepa rudarjev, do skrajnosti boriti se za svoje pravice, ki jim nedvomno gredo, brez ozira na to, ali hoče kak londonski finančnik stabilizirati angleško valuto na zlati pariteti ali ne. Težka industrija je bankirje dolgo svarila pred nevarnimi eksperimenti, ker industrijska kriza, ki se je prav v Angliji javljala s strašno brezposelnostjo, ni dovoljevala prevratne stabilizacije, za katero ni bilo gospodarskih pogojev. Če pa se je ta stabilizacija kljub temu izvedla, kako je mogoče zahtevati od delavcev in predvsem od rudarjev, da bi nosili težke posledice deflacijskega gospodarstva takó z znižanimi mezdami kot s podaljšanim delavnikom?

Po sedmih mesecih je stavka končala in njena bilanca je s stališča angleškega gospodarstva približno sledeča: Od 147 visokih peči jih je bilo s težavo v obratovanju vzdrževanih pet. Produkcija železa in jekla je stopnjema padala. Januarja leta 1925. se je produciralo 493.000 ton litega železa, januarja leta 1926. celo 534.000 ton, aprila 1926. 539.000 ton, maja, prvi mesec stavke, pa je padla produkcija na 89.000, junija na 42.000, julija na 18.000, avgusta na 14.000 in septembra na 13.000 ton. Podobno je padala produkcija jekla, ki je neizmerno važen predmet angleškega izvoza: aprila meseca leta 1926. je znašala produkcija jekla 661.000 ton, junija letošnjega leta pa le 32.000 ton. V septembru pa se je zaradi uvoza tujega premoga zopet dvignila na 95.000 ton. Še strašnejše pa so številke premogovne produkcije kot take. Produkcija premoga je dosegla v januarju leta 1925. 20.500.000 ton. Od maja meseca do konca stavke je ta produkcija malo da ne popolnoma prenehala. Izvoz premoga se je pred stavko gibal med štiri do štiri in pol milijona ton. V letošnjem maju pa je Anglija morala premog že uvažati. Uvozila ga je maja 600.000, junija 2.320.000, julija 3.980.000, avgusta 3.950.000, septembra pa je uvoz premoga že presegel 4.000.000 ton. Pri vsem tem pa potreba ni bila niti od daleč krita. Vse industrijske stroke so silno trpele zaradi pomanjkanja premoga. Testilna industrija je na primer postopno omejila delovni čas na 26 tedenskih ur, železnice so čimdalje bolj omejevale obrat, država pa je pri vsem tem morala plačevati že pri itak veliki brezposelnosti izdatno podporo vedno novim armadam brezposelnih, ki so izgubili delo zaradi posledic «črne stavke», kakor se je splošno označevala stavka premogarjev na Angleškem. Državna blagajna se je naenkrat znašla v čudnih zadregah, ker primanjkljaj, ki ga izkazuje letos, prednjači primanjkljajem predvojnih let. Primanjkljaj pri državnih dohodkih, ogrožena trgovska in plačilna bilanca pa ogrožajo seveda močno tudi kurz funta, stabiliziranega z znatnimi žrtvami. Take so v grobih posledicah vidne posledice stavke angleških premogarjev. Angleški premogovni ba-

roni, ki so odklonili pogajanje z rudarji o obstanju dosedanje mezde in dosedanjega delavnika, ki jim gotovo niso dovoljevale razkošnega življenja, so raje izzvali v Angliji katastrofo. Pa saj tako izgleda rodoljubje zastopnikov kapitalizma povsod na svetu!

Predsedniške volitve na Češkoslovaškem. Z 28. novembrom je začel zadnji semester, ko poteče doba predsednika T. S. Masaryku. Volitve novega predsednika republike se vrše med 7. aprilom in 27. majem 1927. V tem času se sestane senat in poslanska zbornica na skupni seji, kjer izvolita s tripetinsko večino novega predsednika republike. Po dosedanjih vesteh sodeč bo Masaryk ponovno izvoljen za predsednika.

Uspeh angleške delavske stranke. V Hullu so se vršile dopolnilne volitve v spodnjo zbornico. Kandidiral je na listi delavske stranke bivši poslanec Kenworthy, ki je prestopil iz liberalne stranke v delavsko stranko. Kenworthy je dobil 16.145 glasov. Konservativni kandidat je prejel 11.466 in liberalni kandidat le 2885 glasov.

Miklavževa reklamna prodaja

Doko obutve.

Cene v Ljubljani najnizje,
izdelek najlepši in najboljši.

Doko, Prešernova ulica št. 9

(dvorišče).

Politične komplikacije v Rumuniji. Rumunski kralj Ferdinand je močno obolel in časopisje je bilo polno alarmantnih vesti, da bo kralj umrl. Vesti so pa bile pretirane in kraljeva bolezen se je obrnila toliko na bolje, da izvršuje že vladarske posle. Kralj je naslovil na parlament pismo, v katerem naznanja, da je na potu okrevanja, in dal obenem razumeti, da niti misliti ni na povratek bivšega prestolonaslednika Karla v domovino. Rumunski kraljica se nahaja v inozemstvu in se vrača iz Amerike v Bukarešto. Politični krogi so mnenja, da bi po eventualni smrti kralja Ferdinanda prevzela vladarsko oblast v Rumunija kraljica Marija.

Po svetu poidemo!

(Iz življenja treh mladih prijateljev.)

Spisal Anton Stražar.

(Nadaljevanje.)

Hlapec je bil vesel petične obljube. Kar zapel je:

Oj, tam na ravnem polju
stoji, stoji en beli grad;
za gradom pa špancirajo
en zavber fantič mlad!

Tudi Liza je pomagala peti.

«Kaj, ali sta obnorela, ali kaj?» se je oglašil gospodar, ko je stopil v hlev.

«Kaj obnorela, vesela sva, ker se pripravljava na ženitovanje!»

«Ha, ha, vidva pa ženitev. Sedem let se že ženita, pa se še nista!»

«Le glej, Matevž, da te sedaj ne prehitiva!»

«Bomo videli! Sedaj pa hitro delajta, da gremo prej spat!»

Četrto poglavje.

Varujte se tistih mačk, ki
spredaj ližejo, a zadaj praskajo!
(Narodni pregovor.)

Ko so izstopili v Trbovljah iz vlaka, je spregovoril Goričanov Jaka:

«Pavle, nič kaj ugoden vtis ne napravlja ta kraj.»

«Res, Trbovlje na prvi pogled niso ravno privlačne. Verjemi mi, Jaka, drugače ti bo povšeči: delati ne bo treba od jutra do trde noči, ob nedeljah in praznikih je tudi vse bolj veselo v Trbovljah, kot pa tam pri nas doma.»

Počasi so odšli dalje po poti. Vsi trije so se prav žalostno ozirali na vse strani. Kamor so se ozrli, povsod je bilo samo hribovje. Edino le, kar je zanimalo fante, so bile razne rudniške naprave in male rudniške hišice, ki jih je bilo toliko in tako na gosto po hribovju, kot ovac na paši.

Kolenčkov Pavle je imel ta dan dovolj posla s svojimi znanci. Preskrbel jim je delo in stanovanje na znani «Doberni», v veliki zidani hiši, podobni vojašnici.

Preden so se zvečer podali fantje k počitku, je s smehom pripomnil Jaka:

«No, Pavle, prav tako je, kot bi bili znova pri vojakih v kašarni, a jutri pa gremo v jamo — živi pod zemljo. Kaj vse človek doživi!»

«Menda ti ni že dolgčas po domu' in po Francki?»

«Veruj mi, da mi je. Ne morem pomagati. Pavle, znan si v Trbovljah, pojdi in prinesi vina, da se malo razvedrimo.»

«Kaj bi nam nosil semkaj pijačo. Pojdimo kar v 'kantino'. Saj je blizu.»

V kantini je bilo kaj živahno. Posebno Janezu je bilo všeč, ker je bilo toliko deklet. Pa tako prijazna in zgovorna so bila!

«Pavle, tukaj je veselo življenje. — Delavnik je, pa pijejo ljudje bolj kot pri nas ob nedeljah in praznikih.»

«No, vidiš, Janez, da tukaj ni tako dolgočasno kot si preje tožil!»

Sedli so fantje za mizo v kotu in opazovali veselo pivce in dekleta.

«Tudi tukaj se bo živele! — spregovori Jaka. — Srečnejši bom tukaj kot pa, če bi kmetoval doma in živel z ženo, ki bi mi bila vsiljena. Ko se privadim kraja in dela, se oženim s Francko.»

«Tudi jaz se bom!»

«Saj tebi pa tudi ne kaže drugega, Florijan,» dostavi Pavle.

Še nekaj časa so posedeli, nato so pa odšli fantje k počitku v svoje novo domovanje.

*

Jaka, Janez in Florijan so se kmalu privadili dela v rudniku. Pridni so bili in naporno delo jim ni napravljalo preglavic. Že izkušeni Pavel jim je pomagal pri vsaki priliki z nasveti.

V prostem času je Jaka rad igral rudarjem harmoniko. Vsi so ga imeli radi. Vabili so ga v gostilno, da jim igra za ples. Seveda je pri tem tudi dobro zaslužil.

Politični pregled.

Priprave za oblastne volitve. Rok za vlaganje kandidatskih list za oblastne volitve je pred durmi. Vse stranke v Sloveniji so živahno na delu, sklicujejo zborovanja zaupnikov, sestavljajo kandidatke liste in vrše še vse druge predpriprave, ki so za volilni nastop potrebne. Želeti je, da bi bile oblastne skupščine torišče mirnega in stvarnega dela. Iz oblastnih skupščin bi se morala izključiti slepa strankarska zagrizenost, kajti neodločljiva rešitev gospodarskih in socialnih problemov ne dopušča tratenja časa z neplodnim političnim besedičenjem. Nikakor ne želimo, da bi oblastne skupščine sledile zgledu narodne skupščine. Verjetno pa ni, da se vse stranke dovolj resno zavedajo dela v oblastnih skupščinah. SLS že sedaj razlaga v svojem časopisu, da bodo volitve v oblastne skupščine demonstrativen nastop klerikalizma, ko pokaže verska nestrpnost, separatizem in partizanstvo vso svojo moč. Ker je SLS najmočnejša stranka v Sloveniji, ji štejemo dvakrat v zlo, da se ne more dvigniti na višji nivo političnega udejstvovanja. Očividno hoče SLS obnoviti svoje zloglasne politične metode bivšega kranjskega deželnega zbora ne samo v ljubljanski, ampak tudi v mariborski oblasti. Vseh naprednih strank in skupin v Sloveniji naloga bi bila, da združeno nastopijo proti SLS, katere namen je pritisniti na oblastne skupščine pečat strankarskih institucij, ki bi brezobzirno zavladale nad vso Slovenijo, ne meneč se za interese splošnosti. Upoštevajoč rezultate zadnjih skupščinskih volitev, bi se morale vse stranke zavedati, kakšni rezultati se lahko dosežejo pri oblastnih volitvah proti SLS. Politično brezvestno je, da bi napredne stranke cepile svoje glasove. Čim več naprednih list, tem večja bo zmaga klerikalizma. SLS ima namen povsod tam samostojno nastopiti, kjer lahko s sigurnostjo računa na uspeh. Kompromise ponuja le v onih volilnih krajih, kjer ve, da so njeni glasovi s samostojnimi listami izgubljeni, strankarsko pa lahko pridobi, če z njeno pomočjo zmaga kandidat, ki ji je s pogodbo obvezan služiti. Slišimo, da se s klerikalne strani ponuja kompromis v Mariboru. Jezuitskim utemeljevanjem baje nasledajo nekateri voditelji radikalov, ki številčno ne pomenijo nič, a v svoji bolni ambiciji vendar hočejo obrniti pozornost nase, če drugače ne, pa s prevračanjem političnih kozolcev. Pričakuje se pa, da se bo navzlic nekaterim zgararjem strnilo protiklerikalne vrste na bazi, ki bo prinesla volilni uspeh. Kot

vedno igrajo svojo posebno vlogo socialisti-marxisti. Delavstvo zahteva enotno franto, a voditelji pa nočejo slišati o njej. Vsako omizje marksistov ima svojo stranko in svojo taktiko. Vse kaže, da so bili marksisti do sedaj še premalo tepeni in da si naravno žele poraza tudi pri skupščinskih volitvah.

Največja senzacija preteklega tedna je bila, da je bil sprejet pri kralju v daljši avdijenci Nikola Pašič. O poteku in svrh avdijence ni ničesar znanega. Po avdijenci se je Pašičeva okolica zelo omalovažujoče izjavljala o sedanjih vladi in prekoračila njen skorajšnji padeč. Narodna skupščina je bila odgojena za deset dni in se zopet sestane 7. decembra. Takoj ob začetku zasedanja narodne skupščine se sestane tudi radikalski klub, kjer namerava Pašič razčistiti razmere. Vsa znamenja kažejo, da Pašič še ne misli na politični pokoj, ampak da razvija ofenzivo, ki je v prvi vrsti naperjena proti Radiću. Zatrjuje se, da ima Pašič večino v radikalskem klubu. Pašičeva politična aktivnost je razburila Štefana Radića, ki je po svoji stari navadi prešel v superlative, napovedoval novo vlado brez pašičevcev in stavljal zahtevo, da se ne izroči sodišču samo Rade Pašič, ampak tudi drugi radikalni prvaki. Radikali prihajajo s predlogom, da bi radičevci v pogledu preiskave anketnega odbora odobrili zaključek, ki bi zadovoljil tudi Pašiča. Sprejela bi se naj resolucija, ki bi bila bolj diplomatske narave in tako sestavljena, da se ne bi konstatiralo nobene posebne in osebne krivde v vseh primerih, ki so bili do sedaj iznešeni pred anketnim odborom. Radičevci zaenkrat še zahtevajo, da mora anketni odbor izreči najstrožjo obsodbo nad vsemi korupcijonisti. Dvakrat pa ni reči, da ne bodo tudi v tem primeru radičevci sramotno kapitulirali pred radikali — samo, da se obdrže na vladi. Če ne pride do sporazuma med radikali in HSS, ni izključena kriza vlade. Da je v Beogradu napeto politično ozračje, dokazuje to, da je bil poleg Pašiča sprejet v avdijenci pri kralju tudi Davidovič in se napovedujejo še avdijence dr. Korošca in Štefana Radića. Izključeno ni, da bo že prihodnji teden odločeno o biti in ne biti Uzunovičeve vlade. Za primer padeča Uzunovičeve vlade pa ni misliti na sestavo parlamentarne, ampak volilne vlade.

Uradna razdelitev mandatov za mariborsko in ljubljansko oblastno skupščino. Upravno sodišče v Celju je v svoji seji z dne 27. m. m. razdelilo man-

date za mariborsko in ljubljansko oblastno skupščino na poedine volilne edinice tako-le: 1. Ljubljanska oblast: Mesto Ljubljana (53.331 prebivalcev) 5 poslancev, srez Brežice (33.775) 3 poslanci, Črnomelj (23.812) 2 poslanca, Kamnik (34.090) 3, Kastav (9971) 1, Kočevje (40.433) 4, Kranj (50.602) 5, Laško (31.500) 3, Litija (36.830) 4, okolica Ljubljana (68.426) 7, Logatec (25.212) 3, Novo mesto (45.446) 5, Radovljica (32.774) 3 poslance. — 2. Mariborska oblast: Mesto Celje (7754) 1, okolica Celje (56.606) 6, Dolnja Lendava (38.405) 4, Dravograd (Prevalje) (28.703) 3, Gornji grad (15.873) 2, Konjice (19.742) 2, Ljutomer (32.752) 3, mesto Maribor (30.641) 3, ostali srez Maribor, levi breg (50.351) 5, srez Maribor, desni breg (46.288) 5, Murska Sobota (54.011) 5, Ptuj (73.688) 7, Slovenjgradec (27.217) 3, Šmarje (42.260) 5 mandatov. Število mandatov za sreza Čakovca in Prelog (Medjimurje), ki tudi spadata pod mariborsko oblast, upravno sodišče v Celju ni odredilo, temveč je to storilo zagrebško upravno sodišče, ki je za sreza Čakovca in Prelog določilo po 5 mandatov.

Radičeve kapitulacije. Ko je Štefan Radić zvedel, da namerava vlada razpisati skupščinske volitve, je z največjo glasnostjo zagrozil, da napove najostrejši boj radikalom, če se to zgodi. Radikali se niso zmenili za Radičeve groznje, ampak so razpisali volitve in postavili Radića pred gotovo dejstvo. Kot običajno, je Radić takoj preklical svoje groznje in njegov oproda, minister Pucelj, je celo izjavil, da se vrše volitve po zaslugi — HSS. Prvi Radičevi kapitulaciji je sledila druga. Rok šestih mesecev dela v anketnem odboru je potekel. Radić je zahteval, da se takoj ugotove zaključki anketnega odbora in predlože skupščini. Radikali so pa v svrhu Pašičeve rehabilitacije zahtevali, da se odloži poročilo anketnega odbora. Štefan Radić se je moral zopet ukloniti in pristati na predlog radikalov. Tretja (seveda še ne zadnja) kapitulacija Radića je bila o zadevi Kumanudijevega mandata. Kumanudi je bil izvoljen za beogradskega župana. Radikali so se postavili na stališče, da poslanski mandat ni združljiv s položajem župana. Radičevci so venomer trdili, da ne dovolijo v razveljavanje Kumanudijevega mandata. Ko je pa Uzunovič iz zadeve napravi vprašanje, so radičevci takoj zlezli pod klop in pristali, da se razveljavi Kumanudijev mandat, če ne odloži županskega mesta.

Korupejia. Poslanec Vilder (SDS) je vložil v Narodni skupščini obtožbo proti familiji Štefana

Tretjo nedeljo je bilo — odkar so prišli v Trbovlje. Popoldne so se namenili Jaka, Janez in Florijan v gostilno. Komaj stopijo iz hiše, že ugledajo Lisjakovega Tinčka! Vsi so ga bili veselji v pričakovanju, da zvedo kaj novic iz domačega kraja. Prav gostoljubno so ga sprejeli in odvedli seboj v gostilno.

Kadar ni Jaka igral in niso plesali, je gostobesedni Tinče pripovedoval razne zanimive zgodbe. Seveda je poleg prav pošteno lagal. Obiračev Janez, ki je še v domačem kraju rad ponagajal Tinčetu, ga tudi to pot ni pustil v miru.

Vsem pivcem je bilo v zabavo, ko sta se pretekala Tinče in Janez. Proti svoji navadi, se je Tinče naenkrat kazal zelo užaljenega in je rekel:

«Bog plačaj vsem skupaj, kar ste mi dobrega storili! Tebi Goričanov Jaka bi pa rad še nekaj povedal, ako greš z menoj venkaj.»

«Kar tukaj povej, Tinče, ker drugače se boš gotovo kaj zlagal.»

Tinče se ni kdovekaj zmenil za zbadljive Janezove besede. Še enkrat se je vsem skupaj zahvalil za gostoljubnost in se odpravil.

Jaka je odšel za Tinčetom. Na koncu gostilniškega dvorišča je pričel Tinče:

«Veš kaj, Obiračevega Janeza ne morem. — Kadar ga ima v glavi, je tako zbadljiv, da ni za nikamor.»

«Res je, Tinče! Pa kaj meni to mar. Povej mi, kar si se namenil!»

«Bom! Veš, ko bi imel Janezu kaj takega povedati, gotovo mu ne bi. Povem ti že naprej: Če bi si ti mislil, da mislim lagati, je bolje, da ne govorim.»

Jaka je postal že slabe volje:

«Povej mi, povej, Tinče, kar veš, ali pa bi bil tiho preje!»

«Poslušaj! V pričetku tedna sem šel pozno zvečer mimo Koprivčeve hiše. Ker sem slišal, da nekdo joka, sem se previdno stisnil k zidu. Radoveden sem bil, kaj se je zgodilo? Jokala je tvoja Francka; mati njena pa ji je govorila:

«Dekle, čisto ob pamet si, ko misliš na Goričanovega Jaka. Reva si, jaz tudi. Jaka je tudi revež zavoljo tebe in svoje trmoglavosti. Pomisli, dekle: Stari Goričan te ne mara. Če vzameš Jaka, kaj vendar boš? Še večja reva kot si sedaj! Ti nimaš nič, on ne veliko. Naj se zgodi Jaku nesreča in imaš par otrok — kaj bi bilo s teboj. Na občino bi prišla. Vzemi Piskernika. Dobro se ti bo godilo, pa še meni stari revi boš lahko kaj pomagala. Ali se ti nič ne smilim? Ali nisem tvoja mati in vsak dan bolj pomoči potrebna...?»

«Kaj pa je rekla Francka?» hitro vpraša Jaka.

«A, kaj je rekla. Jokala je reva in naposled odgovorila: Ljuba mati, rada vas imam in imela sem

rada tudi Jaka: Ali kakor sprevidim, bolje bo, da vas ubogam. Kaj hočem...»

Ko je Jaka čul te besede, se mu je zdelo, kot bi se mu tla zmajala pod nogami... Za hip ni vedel, kaj bi odgovoril. Završalo mu je po glavi: Sedaj spoznavam Francko. Ako bi imel grunt, bi me vzela. Vsa njena ljubezen je le hinavščina!

Zlobni Tinče je videl, da je izborno dosegel svoj satanski namen. Prav hinavsko in pomilovalno je še dostavil:

«Smiliš se mi, ubogi Jaka! Ne bi ti povedal, a bolj je, da sem ti. Čemu bi človek mislil na nekaj, kar na vse zadnje ni nič! Torej Bog ti plačaj za vse, kar si mi dal. Z Bogom!»

Tinče je počasi krevsal dalje, a Jaka je stal nepremično na mestu. Bil je zelo, zelo razburjen, kar glavo mu je hotelo ragnesti...

V takem položaju ga je dobil Obiračev Janez. Poslali so po Jaka gostje, da bi jim igral dalje.

«No, Jaka, kaj pa ti tukaj premišljuješ? Kaj vendar se ti je nalagal Lisjakov Tinče? Menda mu ja ne verjameš nič?»

Jaka je bil posebne vrste človek: Prav rad je verjel vsaki marnji. Nikdar se ni hotel prepričati, ali je res ali ne, kar je slišal. Poleg tega pa je bil tudi svojeglav. Nikdar ni razkrival svojega dušnega gorja. Zato je zavrnil tovariša:

«Pojdiva v gostilno. Nocoj vam bom igral, kot

Radića radi korupcije. Obtožba navaja afero s prodajo državne svile, kjer je komisija, v kateri sta bila tudi dva Radićeva zeta, napravila okrog četrtilijona dinarjev. Dalje obtožuje Vilder, da je Stefan Radić kot prosvetni minister neupravičeno na-

kupil v svoji zagrebški knjigarni za 117.000 Din knjig, in v drugem primeru podprl isto knjigarno z 12.000 Din. Interpelacijo so podpisali poslanci iz vseh opozicijskih strank.

*

Strokovni vestnik.

Ustanovni občni zbor Narodno-strokovne Zveze se vrši po sklepu Izvrševalnega odbora v nedeljo, dne 9. januarja 1927. Ze sedaj opozarjamo vse podružnice na ta velevažen občni zbor. Vabila prejmejo podružnice že prihodnji teden.

Rudarjem! Za volitve v II. rudarsko skupino je Narodno-strokovna zveza v Hrastniku postavila svojo listo, na kateri so naši odlični tovariši Jaka Šergan, Rudolf Hribšek, Jaka Planinc, Karel Tušek, Ivan Draksler, Franc Potrpin, Franc Razboršek in Ivan Knez. Ti naši tovariši so nam porok, da bodo znali braniti interese rudarjev. Dosedanji zastopniki v II. rudarski skupini niso pokazali pravega razumevanja za izvrševanje svoje važne funkcije. V vsej dobi treh let so nam izdejstvovali samo tako zvani Barbara-ših, ki znaša 15 Din. Edino to so v vsej dobi napravili zastopniki internacionalne. Mar naj jih še volimo? Nikoli! Volite vsi edino le Narodno-strokovno zvezo, odnosno njene zastopnike!

JESENICE. Za nedeljo sklicani članski sestanek se vsled tehničnih vzrokov ni mogel vršiti, pač pa se je vršila seja odbora z organizacijskimi zaupniki. Na seji, ki je bila dobro obiskana, so se napravili važni sklepi za nadaljnje delo podružnice. Želeti je le, da se take seje vršijo čim bolj pogosto. — V kratkem bodo razpisane volitve obratnih zaupnikov v tovarnah K. I. D. Opozarjamo članstvo, da pazi na razpis volitev ter da pregleda volilni imenik, ki bo na razpolago v pisarni glavnega zaupnika. Naša podružnica nastopi samostojno z lastno listo ter bo članstvo o vsem pravočasno obveščeno. Seja vseh narodno-socialističnih organizacij na Jesenicah se vrši v nedeljo 5. decembra ob pol 10. uri dopoldne v društvenem lokalu. Za sejo velja sklep, da ji morajo prisostvovati vsi odbori organizacij.

JESENICE. Ponovno opozarjamo vse članstvo, da uraduje tajništvo redno vsak dan od 4. do 6. ure zvečer v lokalu pri g. Kobalu. Ob sobotah se ne uraduje. V lokalu se nahaja tudi čitalnica in vabimo vse tovariše, da se je poslužujejo.

HRASTNIK. V nedeljo 28. m. m. se je vršil pri nas članski sestanek, ki je bil dobro obiskan. Strokovni tajnik tov. Kravos nam je pojasnil delavski položaj. Pogovorili smo se potem o volitvah v II. rudarsko skupino in sklenili, postaviti svojo listo. Sestanek, ki je dobro uspel, je zaključil tovariš predsednik Potrpin.

LITIJA. Tukajšnja podružnica bo imela v nedeljo 12. t. m. svoj izredni občni zbor, na katerem se bo spopolnil odbor. Vabimo vse članstvo, da se tega občnega zbora udeleži v kar največjem številu.

LOGATEC. Naša podružnica je imela v nedeljo 28. m. m. popoldne predavanje, ki ga je oskrbela Zveza kulturnih društev. Predavala je gđc. Jerica

Zemljanova o temi «Dobra gospodinja, sreča v družini». Predavanje je bilo razmeroma še zelo dobro obiskano, vendar pa še ne v tem številu, kakor je bilo pričakovati. Predavateljica je orisala, kaj zmore dobra gospodinja in kakšno srečo lahko prinese v družino. Gospej predavateljici so poslušalec burno pritrdjevali ter s tem pokazali svoje zadovoljstvo. — Naslednje predavanje se vrši 19. decembra ob 3. uri popoldne, in sicer iz zdravstva. Vabimo vse tovariše, da se vseh predavanj udeležujejo točno in redno, ker so vsa zelo poučna.

MEDVODE. V nedeljo 5. t. m. prihiti k nam sv. Miklavž, da obdari dobre otroke. Povabila ga je podružnica Narodno-strokovne zveze, naj pride k tov. Detalu.

KRMELJ. V nedeljo 21. novembra se je vršil v Krmelju strokovni shod Narodno-strokovne Zveze. Shod je bil zelo dobro obiskan in je na njem poročal tov. dr. Bohinjec o nalogah narodne strokovne organizacije. Njegovo izvajanje so vsi prisotni burno pozdravili. Uspeh tega shoda je ta, da se je takoj prijavilo v organizacijo več novih članov. V Krmelju bomo imeli eno naših lepih postojank.

*

Naročajte in razširjajte „Novo Pravdo“!

DANES SMO PRILOŽILI

celokupni nakladi «Nove Pravde» naročilne dopisnice za

srečke drž. razredne loterije I razreda trinajstega kola. Prvo žrebanje bo od 39 na 82 milijonov Din

11. januarja 1927. — Država je zvišala dobitke in pomnožila število srečk na 250.000. **Dobitkov je 125.000, tako da**

mora biti vsaka druga srečka izžrebana. Največji dobitek 4,200.000 Din.

Zato naj vsakdo izkoristi priliko in naroči takoj po priloženi dopisnici srečke

za sebe, za ženo, za hčerko, za sina.

Posebno ugodnost, hiter in točen pregled žrebanja bomo nudili onim, ki bodo naročili srečke pri našem zavodu, **ker bomo redno v «Novi Pravdi» priobčevali številke izžrebanih srečk, kupljenih v našem zavodu.** Torej nobenega izpraševanja iskanja in potov. **Vse boste takoj zvedeli iz «Nove Pravde».**

Pri zadnjem žrebanju je bilo izžrebanih 239 srečk, ki so bile kupljene pri nas. Dobitke, med njimi prava bogastva, smo izplačali takoj brez vsakega odbitka.

Poskusite tudi Vi svojo srečo, ker vsakdo je sam svoje sreče kovač, ter naročite srečke, preden bodo razprodane.

Zadružna hranilnica, r. z. z o. z.
v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 19.

vam še nisem z lepa. Tudi pil bom, kot že zdavnaj nisem!»

Janez bi bil zelo rad kaj zvedel od Jaka, pa mu je le-ta odvrnil:

«Poznaš me, Janez, da kar mislim povedati, povem sam. Ne sili v me in ne bodi siten kot je stara Drenulka. To ni lepo za fante!»

Janez je pustil v miru tovariša in si samo mislil: Res sem nespameten in siten.

Kakor je obljubil Jaka Janezu, tako je tudi storil! Igral je poskočne, vmes pa pil — kot že zdavnaj ne... Ko sta ga Janez in Florijan okrog druge ure v jutro spravljal, naj gre ž njima spat, jima je samo odgovoril:

«Kar pojdite spat, a jaz še ne grem! Danes hočem biti s «pondeljkarji» skupaj in ne grem na delo!»

Tovariša sta odšla k počitku. Pri Jaku pa je ostal med drugimi veselimi «pondeljkarji» tudi Kolenčkov Pavle.

*

Zelo zadovoljen se je vračal Lisjakov Tinče iz Trbovelj nazaj v domači kraj. Kako bi ne bil zadovoljen? Mreže, ki jih je razpletel, so mu izbornu služile. Že je imel vidne uspehe!

Par dni pred odhodom je bil v resnici pri Koprivčevi materi. Govoril je ženi, kot je le on znal! Ni čuda, da je ženo čisto premotil, najbolj še z naslednjim: «Mati, kako se vam še lahko dobro

godi in Francki. — Vdovec Piskernik kar nori za vašo hčerjo. Le pomislite. Tukaj bi bil gotov in redni kruh. Kaj bo pa pri Jaku? Sama revščina. Goričana sem samega slišal, ko je govoril v gostilni: Raje vidim, da pride k hiši ciganka, kot pa to bajtarsko dekle!»

S temi besedami je dosegel Tinče največji uspeh!

Res je bilo nekaj časa zelo hudo Francki. Ko je uvidela, da tudi mati želi, ako vzame vdovca Piskernika, je na večno prigovarjanje končno le obljubila neki dan materi: «Ljuba mati, samo radi vas vzamem vdovca!»

Seveda je o tem Franckinem-sklepu takoj zvedel tudi Tinče! Potrebno je bilo le še, da sporoči s primernimi besedami Jaku Franckin sklep, kar je tudi storil.

Znano mu je bilo dobro, kakšne narave je Jaka. Zato je tudi lahko izvedel svoje ne ravno lepe namere.

Z' nočjo vred je že prišel v Zagorje. Tamkaj se je dobro okrepečal, nato pa podal k počitku na dehteče seno in zaspal kot najbolj pošten človek.

V pondeljek v jutro jo je ubiral na hitro proti domu. Prav nikjer se ni veliko ustavljal in prosjačil pri ljudeh. Čemu, saj je imel denar, pa mudilo se mu je do Drenulke in vdovca Piskernika.

Ravno z nočjo vred je dospel k vdovcu Piskerniku.

«Bog te ima rad, Matevž, vse mi gre po sreči! Kmalu bo ženitev. Le glej, da tudi na mene ne pozabiš. Brez mene ne bi bila nikdar Francka tvoja žena. To se boš postavil ž njo. Veš, tako mi pa gre vse gladko od rok, da se kar samemu sebi čudim. Francka še niti najmanj ne misli, da imam svoje prste vmes!»

Vdovec je bil ves iz sebe od samega veselja. Povabil je Tinčka v hišo in ga gostil kot največjega gospoda!

*

V sredo po nedelji. Ko je bil Tinče pri domačih fantih v Trbovljah, je Jaka dobil pismo od Francke. Poznal je dobro njeno pisavo. Z veliko razburjenostjo je raztrgal kuverto in bral:

Nepozabni mi Jaka!

Vsaka beseda mi gre težko od srca... Kaj Ti hočem pisati...? Ne veliko, pa še to ni veselo... Ne zameri! Kar je, je! Nama ni usojeno skupno življenje. Imava preveliko zaprek. Ti od svojega očeta, a jaz od svoje uboge matere. Veš, zanjo se žrtvujem, da bo tudi ona za starost preskrbljena. Mati je le mati!

Pozabiva drug na drugega!

Tvoja nekdanja

Francka.

Z Bogom!

(Dalje prihodnjič.)

Mladinski vestnik.

Bratstvo v Mariboru je ustanovilo dne 11. m. m. odsek na Tezmem, ki se že prav pridno pripravlja pod vodstvom br. Močivnika za Miklavžev večer, ki ga priredi s sodelovanjem tamburaškega zbora v nedeljo, dne 5. decembra ob 16. uri v gostilni Cuk na Tezmem. Z ozirom na marljivost in vnemo,

katero posvečajo sestre in bratje tej svoji priverditvi, smo prepričani, da uspeh ne bo izostal. Le pogumno naprej po začrtani poti! Prijatelje delavske mladine pa vabimo, da se Miklavževega večera, ki obeta obilo smeja in neprisljane zabave, mnogoštevilno udeleže. — Odbor.

Tedenske vesti.

Slovenci!

Po tisočletnem robstvu je tudi nam, ki vršimo važno dolžnost prednje straže Slovanstva na jugozapadu, zasijala davno zaželeno zarja zlate svobode. Iz svetovne vihre je rojena; s potoki krvi in solzá je pridobljena; skozi stoletja je tekla zanj kruta borba, zato ne smejo zapasti pozabi junaški podvigi tistih, ki so vodili ljudstvo na potu k svobodi, ki so trpeli in umirali za ta vzvišeni cilj!

Hvaležnosti, ki jo dolgujemo velikim bojevnikom, je treba dati vidnega izraza, ki bo poznim rodovom svedočil, da je sodobnikom — pričam velikih del — bila prva skrb, ovekovečiti spomin Onega, ki je z nadčloveškimi naporami domala končal dolgovčno borbo ter osvobodil in ujedinil naš troimeni narod.

Udruženje rezervnih oficirjev, sobojevnikov Velikega Vladarja, ki so z gorečo ljubeznijo in z nepopisnim ponosom sledili Prvemu Vodniku naroda, neomahljivo verujoč v vstajenje Pravice in v zmago človečnosti, je sklenilo prevzeti nase častno dolžnost, da tolmači ponos in hvaležnost vsega slovenskega ljudstva ter postavi v Ljubljani kot središču in žarišču Slovencev veličasten spomenik Osvobođenja, posvečen

Kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju.

Tej idealni zamisli smo se pridružili podpisani s sklepom, da naj se spomenik odkrije ob priliki prihodnjega kongresa vseh rezervnih oficirjev naše narodne vojske, ki se bo vršil v Ljubljani na Vidov dan in bo tako spojil počastitev Velikega Pokojnika z nalogo, da se na Vidov dan s sveto prisego spominimo Velikega Osvobođenja.

Naš nesmrtni Kralj Osvoboditelj je veren predstavnik mož, ki so pred njim vodili narod, ga vodili v borbe in umirali zanj. V njem so v najvišji meri združene vse vrline in kreposti naše rase, zato s počašenjem Njegovega dela počastimo vse njegove predhodnike na potu do svobode in ujedinjenja.

Naš prvi kralj, edini med vladarji, ni delil s svojim ljudstvom samo radostnih dni, temveč je z njim rami ob rami, korak za korakom nosil težki križ opoteče vojne sreče preko ledenih planin albanske Golgote.

Naš prvi Kralj nam je svetel vzor, da borec za pravično stvar ne sme kloniti; On je vztrajal, trdno verujoč, da tisti, ki služijo pravici, nikdar ne podleže.

Naš prvi Kralj je vse svoje življenje ne-sebično posvetil blaginji naroda in ga užalostil samo tedaj, ko ga je zapustil, sledeč pozivu Večnega, da prejme nagrado za svoje plemenito in plodonosno delo.

Slovenci! Zastavimo vse sile, da vstane v srcu Slovenije, v beli Ljubljani, veličasten spomenik Prvemu kralju našega naroda, da izrazimo hvaležnost Njemu in njegovim predhodnikom na velikem delu osvobođenja!

Naša čast in narodni ponos zahtevata, da se odolžimo Njemu, ki nas je povedel v svoboda.

Njegov lik naj nam kliče: Iz velike preteklosti v veliko prihodnost!

V Ljubljani, dne 1. decembra 1926.

Odbor za postavitev spomenika kralju Petru I. Velikemu Osvoboditelju v Ljubljani.

(Slede podpisi predstaviteljev oblasti, političnih, kulturnih, gospodarskih in socialnih organizacij slovenskega naroda.)

— Stanovansko vprašanje v Zagrebu. Zagrebška mestna občina je pozvala prebivalstvo, da prijavi potrebično stanovanj v svrhu ureditve stanovanskega katastra. V prvih dneh se je prijavi 327 kompetentov za stanovanja, od katerih želi 231 prosilcev stanovanje z eno sobo in kuhinjo, kljub temu, da navajajo pet do osem članov družine. Stanovanje z dvema sobama prosi 23 družin in stanovanje s tremi sobami 23 družin. Iz prvih prijav je razvidno, da žele prosilci predvsem mala stanovanja, ker ne zmorejo visokih najemnin. Zgledu zagrebške občine naj bi sledile tudi večje občine v Sloveniji, ker je za presojo stanovanske mizerije neobhodno potrebna ureditev stanovanskega katastra.

— Zamenjava poštnih znamk. Poštne znamke in dopisnice, na katerih je bila v mesecu novembru natisnjena večja vrednost v korist poplavljenecem, so bile s 1. decembrom vzete iz prometa. Te znamke lahko osebe, ki imajo večje zaloge, odnosno ki jih ne bodo mogle uporabiti, zamenjajo do 31. decembra t. l. pri vsakem poštnem uradu za polno vrednost.

— Nalezljive bolezni v Sloveniji. Uradna statistika o gibanju nalezljivih bolezni v Sloveniji navaja podatke o novih primerih v času od 8. do 14. novembra t. l. V ljubljanski oblasti so najbolj razširjene tifuzne bolezni in dušljivi kašelj, slednji epidemično v brežiškem srezu. V mariborski oblasti razsaja škrlatinka. V ljubljanski oblasti je bilo 14. novembra t. l. 84 primerov tifuznih bolezni, največ v logaškem (34), kjer je vas Viševk še vedno pod karanteno, v krškem srezu 21 in v novoškem 14. Dalje je bilo 6 primerov griže, 17 primerov škrlatinke, 5 primerov ošpic, 11 primerov davice in 54 dušljivega kašlja, največ v brežiškem srezu. V mariborski oblasti je bilo 30 primerov tifuznih bolezni, 2 primera ošpic, 64 primerov škrlatinke, največ v Čakovcu in Dolnji Lendavi, 6 primerov griže, 11 davice, 3 dušljivega kašlja in 3 primere šena.

— Sladkorni kartel. Za bližajoče se božične praznike se obeta zvišanje cen sladkorja. Sladkorne tovarne so sklenile kartel. V začetku letošnje sladkorne kampanje je sladkorni kartel prodajal sladkor po 14 Din 65 p na debelo. Pred štirinajstimi dnevi je kartel zvišal cene za 25 par pri kilogramu in takoj nato zopet za 35 par, tako da stane sedaj sladkor na debelo po 15 Din 25 p za kilogram. Računa se, da ima kartel na zalogi 5000 vagonov sladkorja. Konsumenti bodo morali plačati zaradi poviškov kartelu čistih 30 milijonov dinarjev. Podražitev sladkorja ni utemeljena. Letošnja letina je bila dobra. Država mirno gleda oderuško postopanje karteliranih tovarnarjev. Še štiti jih, ker je za inozemski sladkor visoka zaščitna carina, da se ne more pojaviti na našem trgu.

— Država je oškodovana pri nabavah premoga. V Zagrebu se je vršila preiskava, ker je bila država oškodovana za več milijonov pri nabavi premoga za državne železnice. Državni svet kot vrhovno disciplinarno sodišče je odredilo, da se do konca preiskave suspendirajo direktor zagrebške direkcije Mita Jovanović, načelnik strojnega oddelka Cvetković in še sedem drugih uradnikov.

— Bogat komunist. Umrli sovjetski poslanik v Londonu Krasin je zapustil tri milijone funtov šterlingov (približno 800 milijonov dinarjev), ki so naloženi v raznih evropskih bankah.

— Brezposelnost. Po zagrebških listih povzemo, da bo s 1. decembrom za 1. februar odpovedana služba celokupnemu uradništvu «Slavenske banke».

— Zveza jugoslovenskih mest. Dne 12. decembra se sestanejo v Zagrebu zastopniki vseh večjih jugoslovenskih mest. Na sestanku bo izvoljenočasno predsedstvo Zveze jugoslovenskih mest. Prvi kongres zveze se vrši spomladi prihodnjega leta.

— Privatni izpit na meščanskih šolah. V zmislu zadevnega ministrskega odloka se ne bodo več dovoljevali privatni izpiti na meščanskih šolah med šolskim letom, temveč le v rednih rokih v juniju in koncem avgusta. Prošnje je vlagati do 1. junija, odnosno do 15. avgusta, in sicer za izpite čez dva razreda pri velikem županu, čez en razred pri ravnateljstvu meščanske šole.

— Mezdno gibanje rudarjev na Češkoslovaškem. Rudarji so zahtevali 20odstotno zvišanje mezd. Lastniki rudnikov so zahtevo odklonili z utemeljitvijo, da odpade s koncem angleške premogovne stavke tudi konjunktura v češkoslovaških premogovnikih. Kako bodo sedaj nadaljevali rudarji svoj boj proti lastnikom rudnikov, še ni sklenjeno.

— Anketa o ustanovitvi OUZD za mariborsko oblast se je vršila pretekli teden v Mariboru. Do definitivnega sklepa na anketi ni prišlo, ker mora priti vsa zadeva najprej pred SUZOR v Zagrebu. Anketa je bila zgolj informativnega značaja. Interesenti mariborske oblasti so vztrajali na tem, da dobi mariborska oblast svoj okrožni urad in predlože tozadevni sklep tudi Zagrebu.

— Komisija za revizijo uradniškega zakona. Ministrstvo pravde je imenovalo komisijo za revizijo uradniškega zakona. Komisiji predseduje kasacijski sodnik Vasa Petrović, člani so pa državni svetnik dr. Sagadin, član glavne kontrole Vasović, Popović in Mića.

— Vrednost denarnih pošiljk. Minister pošte in brzojava je predložil načrt zakona, po katerem se bodo vsi oni, ki na denarni pošiljki označijo manjšo vrednost kakor jo pošiljka vsebuje, morali — ako se to od strani kompetentnih poštnih organov ugotovi — zagovarjati zaradi goljufije po kazenskem zakonu, razen tega pa še plačati desetkratno vrednost premalo plačane pristojbine.

— Ljubljanska invalidna organizacija je sklicala pred dnevi izredni občni zbor, na katerem so člani izrekli nezaupnico upravnemu odboru, ker se je izkazalo, da gospodarstvo ni v redu. Sicer bo pa vso afero preiskala še posebna anketna komisija.

— Prodaja posestev ob državni meji. Novi finančni zakon vsebuje določilo, da se 50 km od državne meje brez predhodnega odobrenja vojnega ministrstva in ministrstva notranjih zadev ne sme prodati, oddati v najem ali v eksploatacijo inozemcem nepremičnin, zlasti zemljišč, poslopij in gozdov.

— Samomor zdravnika. V Ljubljani se je ustrelil znani in priljubljeni zdravnik dr. Alfred Valenta. Pokojnik je trpel na neozdravljivi živčni bolezni.

— V osmih dneh ozdravljenje raka. Na graški kliniki profesorja Habererja so z beljakovino, odvezto iz telečjih žlez, ozdravili tekom osmih dni več na raku bolnih bolnikov, katerih položaj je bil že popolnoma brezupen.

— Milijonski dobiček razredne loterije. Pri zadnjem zrebanju državne razredne loterije je zadela dobiček en milijon dinarjev srečka št. 58.938, prodan v Slavonskem Brodu, dobiček pol milijona dinarjev srečka št. 49.006, prodana v Zagrebu v dveh polovicah, dobiček 300.000 Din pa srečka št. 64.883, prodana v dveh polovicah v Zagrebu.

— Vlomo v poštni urad. V Dobu so neznanitativi vlomili v poštni urad in odnesli 6000 Din gotovine.

— Velik požar. Zločinska roka je zanetila požar na graščini Brdo. Zgorela so vsa gospodarska poslopja, velike množine poljskih pridelkov in povsem novo gospodarsko orodje. Škoda je ogromna.

Dopisi.

JESENICE. Občinski svet je na seji v nedeljo pretresal proračun za leto 1927. ter ga tudi sprejel po debati, ki pa ni bila vedno na višku. V nedeljo je agilno pevsko društvo na Hrušici priredilo igro «Rodoljub iz Amerike», ki je bila dobro naštudirana ter v splošno zadovoljstvo odigrana. Želimo le, da skoro zopet kaj vidimo. — V tovarni se vedno dogajajo nesreče. Prejšnji teden je stroj za žeblje poškodoval levo roko delavcu Francu Malenšku. Istotako bi se skoraj pripetila smrtna nesreča delavcu, premikaču motornega vozila, katerega je električni tok osmolil na rokah. Zahvaliti je samo slučaju, da je stal prizadeti delavec na lesenih stopnicah, ker bi bila drugače katastrofa neizbežna. Nevarno se je tudi poškodoval v tovarni na Javorniku delavec Šlibar Franc, ki je padel tako nesrečno v jamo, da si je močno potolkel po nogah ter po hrbtu. Prepeljan je bil v tukajšnje bolnico.

VIC. Dne 26. m. m. se je vršila javna odborova občinska seja. Narodno-strokovna zveza, podružnica na Viču, je prosila podporo za brezposelno delavstvo. Gospodje socijalisti so skupno s klerikalci podporo odklonili. Sodrugi Gale je prišel na dan s trditvijo, da je vsaka organizacija, ki nosi naziv «narodna» demokratska in torej politična. Sodrugi Rupert je še lepše utemeljeval odklonitev. Poudarjal je, naj si vsaka organizacija najprej zagigura kapital, potem šele naj prične z delom. Gospodje sodrugi so javno in zadostno pokazali, da jim ni za delavstvo, da jim je le za one, ki trobijo v njihov rog. Vse ostalo naj pogine. Naša podružnica bo tudi brez občinske pomoči podprla svoje brezposelne, saj je tudi za poplavljenca nabrala 250 Din. Toda velja si za vselej zapomniti, veliko skrb socijev do bednih, brezposelnih delavcev. Ko pride čas, bomo znali vsakomur povedati, kako je socijalni demokrat združen v bratskem objemu s klerikalcem glasoval proti podpori brezposelnim.

LJUBLJANA. Prejšnjo soboto je prispel v Ljubljano Miljenko Vidović, o katerem smo pisali v prejšnji številki našega lista. Drugi dan v nedeljo je imel Vidović javno predavanje v veliki dvorani Mestnega doma. Nabito polna dvorana je pričala, da razumeva Ljubljana Vidovičev pokret. Predavanje je otvoril akademik Bernik, ki je predstavil Vidoviča in orisal njegovo delo. Ob splošnem svečanem in tihem razpoloženju je Vidović povzel besedo. V krasni srbohrvaščini je govoril o dveh kulturah, o zapadni in novi slovanski kulturi, ki sloni na duševni preporoditvi človeka. Krasno predavanje je končal s konstatcijo, da zapadna Evropa propada, ker je gnila in bolna, da se bo pa Slovansko rešilo propada, ker živi v njem močna in zdrava duša. «Še je čas, da se rešimo in da ne propademo z Evropo, še je čas, da se duševno dvignemo, še je čas, da naše slovanske duše preporodimo in postavimo nov temelj — novi in močni slovanski kulturi», to je bil refrain Vidovičevega predavanja. Gromko, par minut trajajoče odobravanje je bilo izraz zahvalnosti, ki so ga poslušatelji izrekli mojstru Vidoviču. Ginjen se je Vidović za priznanje zahvalil s klicem «Živeli Slovenci». Popoldne istega dne se je vršila profesorska konferenca, kateri je prisostvoval Vidović in vsi profesorji njegovih tečajev v Ljubljani. Zvečer je bil v Ljubljanskem dvoru prijateljski sestanek.

*

Pogovor o tem in onem.

Tragedija prodane neveste

Kljub temu, da na Japonskem in Kitajskem samomori niso ravno redki pojavi, je vendar nedavni samomor 18letne hčere starega kvartopirca in kadilca opija vzbudil v Pekingu znatno razburjenje. Oče je prodal svojo hčer za precejšnjo vsoto enemu svojih prijateljev, ki je bil mnogo starejši nego dekle in pri tem že tudi dolga leta oženjen. Dekle je prosilo očeta, da naj prekličje besedo, ki jo je dal prijatelju, toda oče je ostal pri svojem sklepu in pripravil svatbo. Na dan svatbe bi morala biti nevesta po kitajskih običajih prenešena na dom svojega ženina in slavnostno oblečeno so jo položili na nosilnico, na kateri so jo odnesli za spuščeni zagrinjali k bodočemu možu, ki ji je bil zopern. Dekletu pa se je posrečilo vtihtapiti s seboj ostro britev, s katero si je med potom prerezala žile na roki. Ko so pred ženinovo hišo postavili nosilnico na tla ter odgrnili zavese, so našli v njej nevesto — mrtvo.

Dvojčki, napolnjeni z alkoholom.

Zopet dogodbica iz ameriške prohibicije, ki kaže, da nobeni, niti najstrožji zakoni ne morejo zatreti trgovino z alkoholom in napraviti iz Amerike «suhu» zemljo. Že kakih 6 tednov se je moglo opazovati na eni glavnih cest v Brooklynu mlado žensko, ki je porivala pred seboj vsak dan skoro ob isti uri pred seboj otroški voziček iz enega konca ulice do drugega. Zvedavam ženskam je povedala, da vozi v vozičku dvojčka, stara komaj pol leta. Sprva se ni nikdo natančneje zanimal za stvar, toda pozneje so radovedne ženske hotele videti čudna dvojčka, ki sta bila vedno tiho in ki nista nikdar zaplakala. In ker se zavesa na vozičku ni nikdar odgrnila in je ostalo v njem vedno vse mrtvaško tiho, je postal na ta tajinstveni voziček končno pozoren tudi policijski stražnik. Na nesrečo je bil takoj poleg tudi prohibicijski agent in ta je ustavil sumljivi voziček. V njem sta se nahajala v resnici dva otroka, toda bila sta iz lesa in polna alkohola. V vsakem je bilo po 10 l whiskyja, katerega je njihova «mati» izdelovala na debelo.

Mesto na dnu morja.

Med francoskimi znanstveniki se pojavlja čim dalje večje stremenje pričeti z iskanjem mesta Is, ki je pred mnogimi stoletji izginilo pod morskno gladino. Po vsej Bretanji so razširjene povesti o mestu Is s sto cerkvami, o krščanskem kralju Grailonu in njegovi grešni hčeri Dahuti. Gotovo je, da imajo te pravljice in legende za osnovo zgodovinski dogodek. V četrtem stoletju po Kristusu je namreč v strašnem morskem viharju izginilo veliko mesto na bretonskem pobožju. Spomin na to katastrofo se je ohranil do današnjih dni. Še leta 1789. so duhovniki služili maše na širokem morju za odrešenje duš, poginulih pri oni katastrofi. V trepasiškem zalivu je po zatrjevanju starih in mladih ribičev ob viharjih dnevih slišati tajinstveno zvonjenje cerkvenih zvonov. Pisatelj Paul Adam trdi, da je sam dvakrat slišal to skrivnostno zvonjenje, prihajajoče od morskoga dna. Točen položaj potopljenega mesta Is ni znan. Nekateri francoski arheologi pa so trdno prepričani, da bo to mesto enkrat odkrito in da postane prav tako slavno, kot so danes Pompeji in Herkulaneum.

Goreče jezero.

V kopalšču Arosa imajo poleg drugih prirodnih krasot tudi dvoje jezer, gornje in dolnje, pa tudi novo parno brizgalno, ki je nedavno splašila vse prebivalstvo in kopalščne goste, ko je oddrdrala v polni opremi ob pol treh popoldne proti gornjemu jezeru.

Strah občinstva se je povečal do neskončnosti, ko je brizgalna obstala na bregu gornjega jezera, ko je pričel delovati stroj in so ognjegasci celo uro sesali vodo iz jezera in jo iz šestih cevi brizgali nazaj na mirno gladino istega jezera.

«Kaj naj to pomeni?» je vprašal neki tujec trebušatega načelnika ognjegascév.

«To je, prosim, poskusni alarm ali gasilna vaja z osnovno mislijo: Gornje jezero gori!» je odgovoril z žarečim obrazom avtor ženijalne misli.

Prekletstvo zlega pogleda.

Jettature pri nas ne poznamo in tudi vera v uroke se je že skoraj povsod izgubila. Kvečjemu spomladi še kakega fanta začarajo črne oči, pa ni treba, da so ravno ciganske, kakor poje pesem. Drugače pa je v tem pogledu še pri lahkoživem in strašno praznovernem ljudstvu juga, posebno v Italiji in Španiji. Tam se je vera na zli pogled in uroke, jettature, ohranila še v najbujnejšem cvetju in če v teh «prosvitljenih» krajih kdo sreča človeka z ostrim pogledom, hitro skrči srednja prsta na obeh rokah k dlani in iztegne kazalca in mezinca proti človeku z «zlim pogledom». Na ta način se zavaruje proti urokom in praznoverje je tako razširjeno, da se tega smešnega počenjanja ne sramujejo niti takozvani izobraženci. Strah pred ljudmi z zlim pogledom je tako velik, da se razbeži celo zborovanje, če se tak nesrečnež pokaže v njegovi sredini, in če se v pretirani naglici potem kdo spodtakne in zlomi nogo, je seveda kriva «jettatura». — Strah pred zlimi očmi je preostanek srednjeveškega praznoverja, pa je vendar še v današnjih časih pri nekaterih ljudeh in še silno globoko ukoreninjen. Pa to velja še za celo vrsto drugih bedastih predsodkov.

Zabavni kotiček.

To je težje: «Ali si že kdaj premišljal o tem, kaj da bi počel z denarjem, če bi ga imel toliko kot Rotschild?» — «Ne tega še nisem premišljal! Toda kolikrat sem si že staval vprašanje, kaj da bi počel Rotschild, če bi ga imel tako malo, kot jaz.»

Dva bahača. Dva Francoza sta se postavljala drug pred drugim s svojimi izkušnjami in uspehi. «Jaz» pravi prvi, «sem dvakrat preplaval marsejski zaliv in ko sem stopil na kopno, sem si zapel najnovejšo popevko». — «To ni nič,» pravi drugi, «jaz sem videl moža, ki je preplaval rokavski preliv (morje med Anglijo in Francijo) in ko je lezel iz vode, je prav končaval opero, katero je žvižgal ves čas plavanja.» — «Ja, ali me ne poznate?» je vzkliknil prvi. «Saj to sem bil vendar jaz!»

A tako! «Jaz že dve leti nisem ogovoril svoje žene.» — «Kako pa to?» — «Ne pridem na vrsto!»

Ne razame! Nekdo je prišel v vinsko trgovino in videl tam napis: «Tukaj se dobi šampanjec iz l. 1864.» — Začuden je obstal in zračunal: «Dva-inšestdeset let! To je vendar nemogoče! Kdo mi bo neki natvezel, da bi se našel človek, ki bi tako dobro pijačo hranil dvainšestdeset let!»

NAJPOPOLNEJŠI 15letna garancija BREZPLAČEN POUK
STOEWER šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri trdkih **L. BARAGA**

Šelenburgova ul. 6/I. **LJUBLJANA** Telefon stev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Ampak pomirite se vendar radi tega, gospodična. Edina vi veste to, Clifford ni baron, ne bosta več govorila ter vam napravljala neprilike. Clifford je že vzel vrag, in baron se brez dvoma, čim prej bje kazni, ne bo več pokazal v Londonu.»

Maggija molči.

«In sicer si pa nimate nič očitati,» nadaljuje Jim mirno. «Danu ste pač tako mimogrede dali en poljub, pa še to ste storili tudi le radi tega, da ste prišli semkaj ter se maščevali nad lopovom, ki vas je spravil v nesrečo.»

Ona prikimava.

«Da, da,» šepetajo njene ustnice, «in tukaj hočem ostati, tukaj sem tako srečna.»

Jim se skrivoma nasmehne.

«Povejte mi, gospodična Burke, kako vam pa prav za prav ugaja naš milostivi gospod?»

Mlada deklica se hitro obrne kot da hoče skriti sijaj svojih lepih oči.

«Zagonetnega moža sem si približno takega kot je predstavljala,» dihne s komaj slišnim glasom, «toda ne tako ponosnega, ne tako silnega. On ni človek, o ne, on je bitje z drugega sveta.»

Jim zadovoljno vsrkava gorko pijačo.

«No, človek iz mesa in krvi je že mož s krinko,» reče dobrodušno. «Toda kdo je prav za prav, ne ve nihče izmed nas. Jaz sem bil vedno mišljenja, da mora biti plemenitega rodu, kajti njegovo obnašanje je tako kot kakega kneza. Le za eno ne vem natančno, in to je nesreča, ki ga je zadela. Milostivi gospod je nad vse ljubil zelo lepo deklico in revico je zločinska pustolovka pognala v smrt. Sedaj je naš dobri gospod brezmejno nesrečen.»

Maggija poslušala stoji z naprej sklonjenim gornjim delom telesa ter napravlja vtis, kot da noče niti besediče Jimovega poročila preslišati.

«Nesrečen da je?» dihne Maggija s pojemajočim glasom.

«Da, gospodična Burke. Bil sem priča njegovemu obupu, vruga, mislil sem, da bo tedaj vse zdobil, kar se je nahajalo v njegovi bližini. Sedaj se je že umiril, toda tak kot je bil preje pa seveda še ni.»

Maggija se živahno obrne k pripovedovalcu.

«Povejte mi samo eno, ali ste že kedaj videli zagonetnega moža brez krinke?»

Jim zmaje z glavo.

«Ne, gospodična. Četudi na cesti ne nosi krinke, vendar takoj zakrije z njo svoj obraz, še preden se s kom izmed nas snide. Le Bill je enkrat površno videl njegov obraz, slučajno, ko si je ravno hotel nadeti krinko. Bill pravi, da ni nobenega moža na zemlji tako lepega kot je naš milostivi gospod.»

Maggija pritisne roko na prsi, njena zapeljivo lepa postava dozdevno lahko trepeče.

«Ali bo gospod dalj časa tukaj ostal?» vpraša končno.

«Ne, gospodična Burke,» odvrne Jim z izrazom negotovosti, «tega ne verujem. Nekaj časa bo pač preko noči tukaj, toda njegov nemirni duh ga ne

pusti mirovati. Nima ne miru ne pokoja, povsod hoče biti in zopet nikjer. Saj ga pa tudi nič ne zdrži, nima žive duše, na katero bi bil količkaj navezan.»

Maggija se obrne, dočim se Jim dvigne za odhod.

«No, sedaj je pa že čas, da grem k počitku, jutri imam mnogo opravka. Lepa vam hvala za trud, gospodična Burke, lahko noč!»

«Lahko noč!» odvrne Maggija mehanično.

Sedaj je zopet sama, zamišljeno sedi pred pojemajočim ognjem ter štrli v žerjavico. V mislih ima njega, ki je danes prvokrat stal pred njo, lepega, ponosnega moža, kateremu se ni v stanu ustavljati nobeno žensko srce.

In ta mož je bil nesrečen. Nesrečen kot ona, ki je nehoče postala žrtev podlega lopova. Saj mu niti ne sme gledati v oči, ona, onečlašena, a vendar mora vedno misliti nanj, ne more si izbrisati groznega moža iz spomina.

Oče in hči.

Jimovo poročilo je bilo v resnici točno. Kajti Chelseja, del londonskega predmestja, kjer so po večini stanovali delavski sloji, je bil zadnji čas prav priljubljeno zatočišče za mlade pustolovce, ki so skušali z zapeljivimi obljubami, predvsem pa z blesketajočimi zlatniki dobiti lepe, mlade tovarniške delavke za svoje nečedne namene. Njihov posel jim je šel dokaj v klasje. Prosto in nemoteno je bilo njihovo pustolovsko življenje do dne, ko se je vrnila podmornica zopet v London.

Od tedaj se je pa vse na mah preokrenilo. Mnogo teh napihnjenih gizdalinov se je zjutraj vrnilo v svoja stanovanja z otečenimi glavami in skelečimi ranami.

V svoje največje začudenje so mesto nežnih objemov dobili od nepoznanih mož orjaške postave batine s pestmi, pa tudi palice so pri tem neusmiljeno zvižgale preko njihovih rebrov. In nikdar se kljub njihovemu klicanju na pomoč ni posrečilo policiji, da bi katerega teh tajinstvenih mož prijela. To je trajalo nekaj časa večer za večerom. Pustolovcem je bilo radi tega domala nemogoče približati se lepim, mladim tovarniškim deklicam. Le najbolj drzni pustolovci so si še upali priti v Chelsejo, drugi pa so dobili tak strah pred batinami, ki so se v večernih urah tako obilno delile, da sploh niso več prišli v to predmestje.

Približno osem dni je že preteklo, odkar so se pričele zagonetne kazni v obliki batin. Tedaj pa pride nekega večera že postaren tovarniški delavec domov ter s težavo stopa po strmih stopnicah v svoje podstrešno stanovanje. Bil je to stari Wilms, vrl, priden mož, ki je kljub svoji starosti še vedno težko delal ter užival spoštovanje svojih tovarišev. Sedaj obstane pred svojim skromnim stanovanjem ter odpre vrata.

«No, ali Eme že zopet ni doma?» zamrmra nekam nejevoljno stari mož, ko stopi v temno sobo. «Tako pa vendar ne sme iti dalje. Sedaj je že osem proč, in ob sedmih že konča delo v tovarni.»

Stari mož poišče sedaj vžigalice ter prižge svetiljko, da se more gibati v svoji borni sobici.

«Še ni prišla domov,» godrnja stari delavec, «že zopet si moram sam pripraviti svojo borno

večerjo. Ne, to je že od sile, kar počenja deklet, moje edino dete, kateri sem vse svoje življenje vtepal v glavo pobožnost, čednost in pošteno življenje, sedaj pa imam vtis, da je zašla celo na napačna pota.»

Ozre se po sobi ter zmaje sivolaso glavo.

«Nak, tako se je deklet izpremenilo! Preje ni trpela nobenega prahu, vse se je svetilo, in sedaj je pa vse v neredu, z nejevoljo izvrši tisto malce domačih opravil. Maj Bog, menda me moj edini otrok nazadnje ne bo spravil v sramoto? Ljubše mi je, da preje umrjem, kot da bi moral kaj takega doživeti.»

Prav ozlovoljen stopi sedaj v kuhinjo ter si sam pripravi preprosto, borno večerjo. Pri tem venomer posluša vsak šum zunaj, če že ne pride hčerka domov. Vendar mine še skoro pol ure, preden je na stopnicah slišati lahke korake.

«Slednjič vendarle!» zamrmra stari mož, ki je sedaj odšel v sobo. «No, prav vesel sem, da je že prišla, že par dni mi roje vsakovrstne misli po glavi.»

Tedaj se počasi odpro duri, mlada deklica, ki je sicer precej ubožna, toda čedno oblečena, stopi v sobo. S skoro boječimi pogledi se mimogrede ozre v očeta.

«Dober večer, oče!» pozdravi s tihim glasom.

«Bog daj, Ema. Kje pa si bila toliko časa, saj bo ura že kmalu devet?»

«Z nekaj prijateljicami sem se še nekoliko sprehajala po ulicah,» se opravičuje Ema, ki je sedaj odložila klobuk in plašč na stol s skoro zaničljivo gesto.

Mlada deklica, ki stoji sedaj v svitu svetiljke, je zelo lepe vnanjosti. Mično glavico ji dičijo krasni črni lasje, njene velike oči gledajo nekam sanjavo in poželjivo v svet, preprosta obleka pokriva njene brezhibne, a tembolj zapeljive oblike. Skoro čudežno se zdi človeku, da se je v bornem stanovanju revnega delavca razvila taka lepota.

Stari Wilms motri svoje lepo dete, edino zapuščino svoje ljubljene žene, z žalostnimi, skrbni polnimi pogledi.

«Ema,» prične počasi, «povej mi vendar, kaj je s teboj, saj si se zadnji čas docela izpremenila, ni te več poznati. Majhno gospodinjstvo imeti v redu, je bil prej tvoj ponos in sedaj... No, ne morem nič drugega reči.»

Ema se skoro nejevoljno obrne od njega, karanje postarnega očeta ji dozdevno prav malo prija.

«Ali ne boš jedla?» vpraša čez nekaj časa oče. «Vse sem pripravil, pojdi po večerjo v kuhinjo, čaka na štedilniku.»

Ema takoj odide v kuhinjo: Ko se pa vrne s kadečo skledo, postavi v očetovo začudenje le en krožnik na mizo.

«No, ali ne boš jedla?» vpraša začudeno.

«Hvala, sem že medpotoma jedla v slaščičarni.»

(Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Ivan Tavčar v Ljubljani.*

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji

so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

za dom, obrt in industrijo. Brezplače pouk, ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

Od dobrega naj boljše je švicarski pletilni stroj „Dubied“

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Naročajte in zahtevajte **Novo Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, ramarnice, srajce, nogavice, nahrbtnike in palice, modno blago, toaletne potrebščine, jedilno orodje ima v bogati izbiri in po najnižjih cenah edino

Josip Petelinc Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.